

Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет міжнародних відносин
Кафедра міжнародної безпеки та стратегічних студій

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету
міжнародних відносин
проф. Мальський М.З.
«30» _____ 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Міжнародна безпека

Рівень вищої освіти - перший (бакалаврський рівень)

Ступінь вищої освіти - бакалавр

Галузь знань - 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність - 291 «Міжнародне відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Освітня програма - «Міжнародні відносини»

Факультет міжнародних відносин

Львів 2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Міжнародна безпека» для студентів першого (бакалаврського) рівня підготовки галузі знань 29 «Міжнародні відносини» спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії». Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2024.

Розробники: **Мороз Олексій Юрійович**, кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародної безпеки та стратегічних студій

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри міжнародної безпеки та стратегічних студій (протокол № 1 від “30” серпня 2024 р.)

Завідувач кафедри міжнародної безпеки та стратегічних студій

(доц. Кучик О.С.)

“30” серпня 2024 року

Схвалено Вченою радою факультету міжнародних відносин.

Протокол № від “ ” _____ 2024 року

Голова Вченої ради

(проф. Мальський М.З.)

“ ” _____ 2024 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 29 «Міжнародні відносини»	Нормативна	
	Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»		
Модулів – 1		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 1		4-й	-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання - проект-презентація		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		7-й	-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3,6	Освітньо-кваліфікаційний рівень: перший (бакалаврський)	Лекції	
		16 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		58 год.	год.
		Індивідуальні завдання:	
год.			
Вид контролю:			
іспит			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Мета.

Дисципліна «Міжнародна безпека» є нормативною дисципліною циклу професійної та практичної підготовки з спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації, регіональні студії» для освітньої програми «Міжнародні відносини», яка викладається у 7 семестрі обсягом 3 кредити ECTS. В умовах російської військової агресії проти України фаховий аналіз сучасної ситуації в міжнародному безпековому середовищі є важливою складовою формування теоретичного та прикладного вимірів підготовки фахівців з міжнародних відносин, міжнародних комунікацій та регіональних студій. Курс «Міжнародна безпека» присвячений аналізу функціонування системи міжнародної безпеки, її галузевих сегментів, міжнародних організацій та безпекових союзів, основних викликів міжнародній безпеці, а також визначенню потенційно можливих варіантів реагування на них з боку ключових суб'єктів міжнародних відносин.

Метою курсу «Міжнародна безпека» є вивчення явища міжнародної безпеки, особливостей функціонування системи міжнародної безпеки, визначення сучасних викликів та загроз в геополітичному просторі та окреслення можливих шляхів вирішення актуальних безпекових завдань.

2.2. Завдання

Після завершення курсу студент повинен:

Засвоїти (знати): (Програмні результати навчання)

ПРН02. Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів.

ПРН08. Збирати, обробляти та аналізувати великі обсяги інформації про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, регіональних систем, міжнародних комунікацій.

ПРН16. Розуміти та відстоювати національні інтереси України у міжнародній діяльності.

вміти: (загальні та спеціальні (фахові) компетенції)

ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК5. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК8. Усвідомлення національних інтересів України на міжнародній арені.

СК9. Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем.

3. Теми та зміст лекційних занять навчальної дисципліни

Тема 1 Міжнародна безпека - основні концепції та поняття.

Принципи міжнародної безпеки.

Суб'єкти міжнародної безпеки.

Ліберальні та реалістичні концепції міжнародної безпеки.

Теоретичні засади «широкого підходу» до поняття безпеки.

Тема 2. Система міжнародної безпеки.

Типологія систем міжнародної безпеки.

Заходи систем колективної безпеки.

Тема 3. Виклики та загрози міжнародній безпеці.

Конфлікти цінностей.

Загострення боротьби за ресурси.

Міжнародний тероризм.

Неконтрольована міграція.

Глобальні екологічні загрози.

Глобальна криза культурної ідентичності.

Інфократія.

Тема 4. Баррі Бузан та копенгагенська школа в трактуванні безпеки.

Застосування сили в сучасному безпековому середовищі.

Пакт Бріана-Келлога і заборона війни.

Тема 5. Гуманітарна інтервенція - дилеми застосування.

Тема 6. Пост-біполярний світ і загрози для міжнародної безпеки.

Сучасні («нові») загрози.

Асиметричні загрози.

«Політологічне» (вужке) трактування асиметричних загроз.

Тема 7. Політика наддержав в безпековому середовищі.

Тема 8. Міжнародні організації та безпекові союзи.

Компетенції Ради Безпеки ООН щодо загроз миру та актів агресії.

Регіональні безпекові союзи.

4. Теми та зміст семінарських занять навчальної дисципліни.

Тема 1. Міжнародна економічна безпека.

1. Економічна безпека та її місце в системі міжнародної безпеки.

2. Система та суб'єкти економічної безпеки.

3. Рівні економічної безпеки.

4. Взаємозв'язок макроекономічної, фінансової, продовольчої, виробничої, інвестиційної безпеки.

Тема 2. Міжнародна воєнна безпека.

1. Політичні засоби нівелювання воєнних загроз.

2. Військово-політичні оборонні союзи як чинник воєнної безпеки.

Тема 3. Міжнародна воєнна безпека (заняття 2).

1. Скорочення та обмеження озброєнь та збройних сил.
2. Нерозповсюдження ядерної зброї.
3. Заборона хімічної та бактеріологічної зброї.

Тема 4. Міжнародна соціальна безпека.

1. Демографічні проблеми сучасного світу.
2. Міграційні процеси та небезпеки, які вони потенційно несуть.
3. Регіональний дисбаланс проблем охорони здоров'я.

Тема 5. Міжнародна політична безпека.

1. Нерозвиненість та/або пасивність громадянського суспільства як загроза міжнародній безпеці.
2. Політичний та етнічний сепаратизм.
3. Політична корупція як загроза міжнародній безпеці.
4. Кризові явища в сучасній представницькій демократії.
5. Загрози олігархізації в політичній сфері.

Тема 6. Міжнародна інформаційна безпека.

1. Право на вільний доступ до публічної інформації як складова інформаційної безпеки.
2. Правові обмеження доступу до інформації.
3. Гарантії захисту персональних даних.
4. Міжнародна співпраця в галузі забезпечення інформаційної безпеки.

Тема 7. Екологічна міжнародна безпека.

1. Глобальні екологічні загрози природного характеру.
2. Екологічні проблеми техногенного характеру: проблеми повітряного простору; проблеми природних вод; проблеми використання земельних ресурсів; проблеми радіаційної безпеки.
3. Нетрадиційні загрози екологічній безпеці.
4. Міжнародне співробітництво у сфері забезпечення екологічної безпеки.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Денна форма			
	Усього	у тому числі		
л.		с.	с.р.	
Тема 1 Міжнародна безпека - основні концепції та поняття.	6	2		4
Тема 2. Міжнародна економічна безпека.	6		2	4
Тема 3. Система міжнародної безпеки.	6	2		4
Тема 4. Міжнародна воєнна безпека.	6		2	4
Тема 5. Виклики та загрози міжнародній безпеці.	6	2		4
Тема 6. Міжнародна воєнна безпека (заняття 2).	6		2	4
Тема 7. Баррі Бузан та копенгагенська школа в трактуванні безпеки.	6	2		4

Тема 8. Міжнародна соціальна безпека.	6		2	4
Тема 9. Гуманітарна інтервенція - дилеми застосування.	6	2		4
Тема 10. Міжнародна політична безпека.	6		2	4
Тема 11. Пост-біполярний світ і загрози для міжнародної безпеки.	6	2		4
Тема 12. Міжнародна інформаційна безпека.	6		2	4
Тема 13. Політика наддержав в безпековому середовищі.	6	2		4
Тема 14. Екологічна міжнародна безпека.	6		4	2
Тема 15. Міжнародні організації та безпекові союзи.	6	2		4
Разом	90	16	16	58

6. Контрольні питання

1. Поняття безпеки, основні категорії: (індивідуальна безпека, групова безпека, національна - державна, міжнародна).
2. Об'єкти національної безпеки (громадянин, суспільство, держава).
3. Принципи забезпечення національної безпеки.
4. Характеристика сучасного безпекового середовища.
5. Ліберальні концепції безпеки.
6. Реалістичні концепції безпеки.
7. Методи гарантування безпеки.
8. Теоретичні засади «широкого підходу» до поняття безпеки.
9. Поняття безпеки за Баррі Бузаном та копенгагенською школою.
10. Гуманітарна інтервенція - визначення, дилеми застосування.
11. Основні категорії загроз в пост-біполярному світі.
12. Категорії традиційних загроз для міжнародної безпеки.
13. Паралельне/одночасне виникнення загроз для міжнародної безпеки.
14. Застосування сили в сучасному безпековому середовищі.
15. Політика наддержав щодо міжнародної безпеки.
16. Пакт Бріана-Келлога та заборона війни. Осягнення та недоліки.
17. Асиметричні загрози – сутність поняття.
18. Компетенції Ради Безпеки ООН щодо загроз миру та актів агресії.
19. Загальна характеристика асиметричних загроз.
20. Поняття тероризму, проблеми визначення.
21. „Політологічне” (вужке) трактування асиметричних загроз.
22. Сучасні („нові”) загрози.
23. Типи систем міжнародної безпеки.
24. Типологія міжнародної безпеки.
25. Заходи систем колективної безпеки.
26. Типологія засобів забезпечення міжнародної безпеки.
27. Загрози та виклики міжнародній безпеці.
28. Економічна безпека та її місце в системі міжнародної безпеки .
29. Система та суб'єкти економічної безпеки.
30. Рівні економічної безпеки.
31. Взаємозв'язок макроекономічної, фінансової, продовольчої, виробничої, інвестиційної безпеки.
32. Політичні засоби нівелювання воєнних загроз.

33. Військово-політичні оборонні союзи як чинник воєнної безпеки.
34. Скорочення та обмеження озброєнь та збройних сил.
35. Нерозповсюдження ядерної зброї.
36. Заборона хімічної та бактеріологічної зброї.
37. Демографічні проблеми сучасного світу.
38. Міграційні процеси та небезпеки, які вони потенційно несуть.
39. Регіональний дисбаланс проблем охорони здоров'я.
40. Нерозвиненість та/або пасивність громадянського суспільства як загроза міжнародній безпеці.
41. Політичний та етнічний сепаратизм.
42. Політична корупція як загроза міжнародній безпеці.
43. Кризові явища в сучасній представницькій демократії.
44. Загрози олігархізації в політичній сфері.
45. Право на вільний доступ до публічної інформації як складова інформаційної безпеки.
46. Правові обмеження доступу до інформації.
47. Гарантії захисту персональних даних.
48. Міжнародна співпраця в галузі забезпечення інформаційної безпеки.
49. Глобальні екологічні загрози природного характеру.
50. Екологічні проблеми техногенного характеру:
51. Нетрадиційні загрози екологічній безпеці.
52. Міжнародне співробітництво у сфері забезпечення екологічної безпеки.

7. Методи навчання

Проведення лекцій, семінарських занять, бесід, навчальних дискусій та консультацій.

8. Методи контролю

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Оцінювання на іспиті складається з оцінки роботи в семестрі (поточної успішності) – 50 балів, та усної роботи, оціненої на іспиті – 50 балів.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- виступ з основного питання
- усна доповідь
- доповнення, запитання до виступаючого, рецензія на виступ
- участь у дискусіях
- реферат, есе (письмові роботи, оформлені відповідно до вимог)

Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи академічної групи.

9. Шкала оцінювання: вишу, національна та ECTS

Оцінка ECTS	Оцінка вишу в балах	За національною шкалою	
		Екзаменаційна оцінка, оцінка з диференційованого заліку	
A	90 – 100	5	<i>Відмінно</i>
B	81-89	4	<i>Дуже добре</i>

C	71-80		<i>Добре</i>
D	61-70	3	<i>Задовільно</i>
E	51-60		<i>Достатньо</i>

10. Основна та додаткова література навчальної дисципліни

Основна література:

1. Agency, Security and Governance of Small States A Global Perspective. Ed. by T. Kolnberger and H. Koff, Routledge 2024.
2. Buzan B., Herring E., The Arms Dynamic in Worlds Politics, Lynne Reiner Publishers 1998.
3. Buzan B., Waever O., de Wilde J. Security. A New Framework for Analysis. Boulder, London: Lynne Reinner Publishers, 1998.
4. Climate change, conflict, and (in)security. Hot War, Ed. by Timothy Clack, Ziya Meral, and Louise Selisny. Routledge 2024.
5. O'Hanlon M. Beyond NATO. A New Security Architecture for Eastern Europe. Washington: Brookings Institution Press, 2017.
6. Falkner R., Buzan B., Great Powers, Climate Change, and Global Environmental Responsibilities. Oxford University Press 2022.
7. Kuźniar R., Bieńczyk-Missala A. i in., Bezpieczeństwo międzynarodowe, Warszawa 2020 (wydanie II).
8. Sayle T.A. Enduring Alliance. A History of NATO and the Postwar Global Order. Ithaca, London: Cornell University Press, 2019.
9. Paul D. Williams, Security Studies: An Introduction, Publisher: Taylor and Francis, 2023 (4th edition).

Додаткова література:

1. Глобалізація і безпека розвитку/ за ред.. О.Г.Білоус. – Київ, 2001.
2. Глобалізація і сучасний міжнародний процес / за ред.. Б.Гуменюка і С.Шергіна. – Київ, 2009.
3. Глобальна та національна безпека. Словник – довідник, за редакцією Г.П.Ситника. - Київ, 2016.
4. Глобальна та національна безпека: підручник / за ред.. Ситника Г.П., Ковбасюка Ю.В. – Київ, 2016.
5. Горбулін В. (Ред.), Донбас і Крим: ціна повернення. - Київ, 2015, https://niss.gov.ua/sites/default/files/2015-12/Razom_kRym_donbas-4ab2b.pdf.
6. Горбулін В. П., Власюк О. С., Кононенко С. В., Україна і росія: дев'ятий вал чи китайська стіна. Київ 2015, https://niss.gov.ua/sites/default/files/2015-12/Gorbulin_Ukraine_08_05_pereverstka2.indd-2da77.pdf.
7. Грубов В.М. Європейська колективна безпека в умовах глобалізації: ліберальна парадигма. - Київ,2007.
8. Ліпкан В.А., Ліпкан О.С., Яковенко О. О., Національна і міжнародна безпека у визначеннях та поняттях. – Київ, 2006.
9. Парахонський Б. О., Яворська Г. М. Онтологія війни і миру: безпека, стратегія, смисл. - Київ,: НІСД, 2019, https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-07/Monografiya_Ontologiya_print.pdf.
10. Резнікова О. О. Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища: монографія. – Київ: НІСД, 2022.
11. Національна безпека, <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/nacionalna-bezpeka>.
12. Національна стійкість України та національна безпека. Аналітична записка / за ред. О. М. Майбороди. Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН

- України, 2022, <https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2022/04/Analit.zapyska-2022.pdf>.
13. Національна стійкість України: стратегія відповіді на виклики та випередження гібридних загроз: національна доповідь / ред. кол. С. І. Пирожков, О.М.Майборода та ін. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. Київ, 2022, https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2022/05/nats_dopovyd.pdf.

Інтернет-джерела:

1. Chatham House. The Royal Institute of International Affairs.
URL: <http://www.chathamhouse.org/>
2. Council on Foreign Relations. URL: <http://www.cfr.org/>
3. ETN Zurich. Center for Security Studies. URL: <https://css.ethz.ch/en/center.html>
4. European Council on Foreign Relations. URL: <https://www.ecfr.eu/>
5. International Journal of Peace and Development Studies.
URL: <https://academicjournals.org/journal/IJPDS>
6. International Peacekeeping. URL: <https://www.tandfonline.com/toc/finp20/current>
7. International Security. URL: <https://www.mitpressjournals.org/toc/isec/current>
8. Jamestown Foundation, <https://jamestown.org/>
9. Journal of Peace Research. URL: <https://journals.sagepub.com/home/jpr>
10. Security Dialogue. URL: <http://journals.sagepub.com/home/sdi>
11. Security Studies. URL: <https://www.tandfonline.com/toc/fsst20/current>
12. The International Journal of Peace Studies. URL: <http://www.gmu.edu/programs/icar/ijps/>
13. The RUSI Journal. URL: <https://www.tandfonline.com/toc/rusi20/current>
14. Офіційний сайт ОБСЄ. URL: <http://www.osce.org/>
15. Офіційний сайт НАТО. URL: <http://www.nato.int/cps/en/natolive/index.htm>
16. Офіційний сайт Ради Європи. URL: <http://www.coe.int/lportal/web/coe-portal>
17. Національний Інститут Стратегічних Досліджень, <https://niss.gov.ua/>
18. Разумков Центр, <https://razumkov.org.ua/>
19. Центр досліджень армії, конверсії та роззброєння, <https://cacds.org.ua/>